

4. Люрина Т. И. Нравственное воспитание подростков средствами фольклора во внеурочной деятельности : дисс... канд. пед. наук : спец. 13.00.01. «Теория и история педагогики» / Т. И. Люрина. – К., 1992. – 172 с
5. Педагогика / Под общей редакцией А. П. Кондратюка. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Киев : Вища школа, 1982. – 384 с.
6. Плясовских В. С. Политика КПСС в области народного образования. Опыт разработки и реализации / В. С. Плясовских. – М. : Мысль, 1987. – 221 с.
7. Примерное содержание воспитания школьников: Рекомендации по организации системы воспитательной работы общеобразовательной школы / Под ред. И. С. Марьенко. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1980. – 160 с.
8. Скотна Н. Мораль перед викликами сучасності / Н. Скотна, В. Мовчан // Вища школа. – 2014. – №2. – С. 26 – 32.
9. Статут середньої загальноосвітньої школи // Учительська газета. –1970. – 15 вересня.
10. Цінності освіти і виховання : науково-методичний збірник / за заг. ред. О. В. Сухомлинської, ред. П. Р. Ігнатенка, Р. П. Скульського, упор. О. М. Павліченка. – К., 1997. – 224 с.

Отримано 28.09.2014 р.

УДК 378.147: 159.955

Нагорна Г.О.[°]

Одеська національна музична академія ім. А. В. Нежданової, доктор педагогічних наук, професор

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ ЯК УМОВА ДОСЯГНЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОЗУМНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

У статті розкрито процес формування професійного мислення у майбутнього вчителя, спрямований на досягнення педагогічної розумності особистості. З цією метою розроблений педагогічний тренінг як засіб формування професійного мислення у студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Запропоновано чотири групи вправ педагогічного тренінгу, в ході виконання яких майбутні вчителі включаються в єдиний процес дослідження системи простих і складних, загальних і особливих відношень педагогічних ситуацій.

Ключові слова: професійне мислення, педагогічна розумність особистості, педагогічний тренінг, педагогічні ситуації

В статье раскрыт процесс формирования профессионального мышления у будущего учителя, направленный на достижение педагогической разумности личности. С этой целью разработан педагогический тренинг как средство формирования профессионального мышления у студентов высших педагогических учебных заведений. Предложены четыре группы упражнений педагогического тренинга, в ходе выполнения которых будущие учителя включаются в единый процесс исследования системы простых и сложных, общих и особенных отношений педагогических ситуаций.

Ключевые слова: профессиональное мышление, педагогическая разумность личности, педагогический тренинг, педагогические ситуации

This article is focused on the process of development of professional thinking of trainee teachers, aimed at helping them attain pedagogical reasonableness. A pedagogical training

programmehas been created to facilitate development of professional thinking in students of higher pedagogical universities. The programme includes four groups of pedagogical exercises, during which the trainee teachers study the system of simple and complex, general and specific relationships in pedagogical situations.

Keywords: *professional thinking, pedagogical reasonableness of a person, pedagogical training, pedagogical situations*

Актуальність дослідження. Відомо, що навчально-виховний процес становить собою систему неповторних, унікальних за своєю природою педагогічних ситуацій, які безперервно змінюються і викликають необхідність забезпечити відповідне гнучке, винахідливе, інтенсивне, концептуально багате професійне мислення майбутнього вчителя, здатного проаналізувати й оцінити новизну та перспективність ідей, суджень, умовиводів особистості у процесі її соціалізації. З урахуванням викладеного виникає проблема: які провідні тенденції формування професійного мислення та психолого-педагогічні засоби його забезпечення у процесі взаємодії студентів з предметами педагогічного дослідження?

У цьому відношенні представляє інтерес вивчення основ дослідницької діяльності педагога-музиканта [1], музичного мислення особистості [3], взаємозв'язку музичного мислення та уяви [6]. Привертає увагу дослідження, спрямоване на розв'язання актуальних проблем визначення змісту мистецької освіти, аналіз методичного забезпечення навчального процесу з мистецьких дисциплін, форм організації мистецького навчання [4].

Дослідження діяльності випускників ВНЗ показали, що студенти не завжди можуть приймати самостійні рішення, висловлювати незалежні судження в тих чи інших ситуаціях, прогнозувати можливі наслідки прийнятих рішень. Подібні ускладнення, з одного боку, пов'язані з нездатністю майбутнього вчителя зрозуміти педагогічну ситуацію, тобто розкрити її сутність і встановити характер відношень між об'єктами, суб'єктами, фактами та обставинами, що її утворюють. З іншого боку, одна з причин криється в існуючій у професійній підготовці тенденції накопичення знань, які згодом виявляються невикористаними у практичній діяльності випускника вищого педагогічного навчального закладу. Таким чином, актуальність проблеми формування нового професійного мислення студентів вищих педагогічних навчальних закладів не викликає сумніву. Розвиток цього мислення не може будуватися на традиційному інформаційному підході до навчання студентів педагогічних ВНЗ. Необхідний інший підхід, сутність якого полягає в тому, щоб не давати майбутнім учителям готових рецептів і рекомендацій, а включати їх у єдиний процес методологічного і технологічного дослідження системи простих і складних, загальних і особливих відношень педагогічних ситуацій, які нескінченно й безперервно змінюються у своїй детермінації. При цьому дослідження розглядається як самокоригуюча, самостверджуюча діяльність майбутнього вчителя, а студент – як особлива особистість, яка займає суб'єктну позицію і сама створює діалогічні відносини в ході взаємоспілкування.

Використання механізмів самокритичної діяльності, що ґрунтується на рефлексивному самоуправлінні, дає можливість захистити незалежні точки зору, розвинути вміння слухати, міркувати, розв'язувати проблеми. За таких умов

майбутні вчителі постають не в ролі споживачів інформації, а творців знань і власних професійних умінь.

Мета. Метою є зміна системи вищої педагогічної освіти, що спрямовується на формування педагогічної розумності особистості студента, здатного не тільки формулювати закони і закономірності взаємодії з предметами дослідження, але й перетворювати процес такого дослідження на основі обґрунтованих висновків, рішень, прийнятих дорадчим шляхом.

Завдання. Завданнями є розробка педагогічного тренінгу як системи багаторівневих вправ для формування педагогічних умінь, навичок, розвитку педагогічних здібностей. У вирішенні завдань використовується принцип поетапних дій, що полягає в аналізі стану об'єкта навчання і виховання і визначенні мети; постановці педагогічного завдання, його вирішенні на рівні плану, практичної навчально-виховної роботи; аналізі підсумків вирішення педагогічного завдання; визначенні нового стану об'єкта навчання і виховання і нових педагогічних цілей [5].

Виклад основного матеріалу. Багаторівневі завдання з формування професійного мислення розроблені в рамках раціонально-творчого, системного, критеріально-ціннісного та особистісно-діяльнісного підходів, відображаючи ступінь сформованості даного мислення у студентів педагогічних ВНЗ. Представлена система вправ не тільки дає можливість регулювати рівень розвитку професійного мислення майбутнього вчителя, а й дослідити цілісний педагогічний процес у простоті і складності, загальності, частковості та одиничності.

Всі вправи, відповідно рівням сформованості професійного мислення, умовно поділяються на чотири групи. Першу групу складають вправи на визначення та класифікацію предметів педагогічного дослідження. Ці вправи призначені, в першу чергу, для студентів із низьким рівнем професійного мислення. У другу групу входять вправи на критеріально-ціннісну ідентифікацію предметів дослідження. Вправи цього виду виконуються, в основному, тими піддослідними, в яких явно виражена середня ступінь переваги професійного мислення. Вправи третьої групи спрямовані на порівняння предметів педагогічного дослідження, яке, в цілому, під силу студентам з достатнім рівнем сформованості професійного мислення. І, нарешті, четверту групу складають вправи на вироблення стратегії і тактики відношень цілісного педагогічного процесу, які виконують майбутні вчителі з професійним мисленням високого рівня.

Самооцінюючи в себе рівень розвитку того чи іншого фактору, що впливає на формування професійно-педагогічного мислення, узагальненого вміння як показника цього мислення, студент під нашим управлінням самостійно вибирає для себе той чи інший вид тренінгу, самокоригуючи свій вибір наявними знаннями та інтуїцією. Отримані знання, вміння, навички закріплюються в ділових іграх, аналізі та узагальненні педагогічного досвіду, зафіксованих у педагогічних творах на задану або самостійно вибрану тему.

Організація самоуправління процесом формування професійного мислення вимагає високого рівня самосвідомості студентів. У піддослідних, які досягли цього рівня встановлюється стійке позитивне ставлення до педагогічної діяльності, розвивається інтерес до неї, виробляються вміння, навички, необхідні

для аналізу педагогічних ситуацій. Тому в результаті студенти з високим рівнем професійного мислення і самосвідомості, які здійснюють самоуправління власною діяльністю, оволодівають ціннісно-методологічною культурою особистості.

Кожна з груп вправ педагогічного тренінгу включає свою мережу різновидів, представляючи зміст цілісної багаторівневої системної підготовки майбутніх вчителів щодо формування в них професійного мислення.

Вправи на визначення та класифікацію предметів педагогічної взаємодії спрямовані на розвиток у піддослідних вміння ідентифікувати педагогічні суб'єкти, об'єкти, факти, явища, обставини, ситуації, які піддаються дослідженню. Використання таких вправ допомагає студентам виводити дедуктивні умовиводи, робити професійні припущення, допущення, що лежать в основі взаємодії з предметами дослідження. Піддослідні, що беруть участь в дорадчому дослідженні цілісного педагогічного процесу, систематично практикуються у групуванні, класифікації, категоризації не тільки понять, але і діяльності вчителя, розумових дій, різноманітних концепцій.

Серед інших вправ цієї групи на формування професійного мислення майбутнього вчителя позитивно впливають вправи на розвиток здатності розподіляти увагу, зосереджувати її.

Тренування розподіленості уваги полягає у виконанні таких вправ, які розвивають здатність поєднувати фронтальну роботу з індивідуальною. Ці вправи дозволяють студенту контролювати свою діяльність, діяльність кожного учня і всього колективу в цілому. Наприклад, використовується така вправа. Розмовляючи в ролі вчителя з кимось із учнів, не лишайте поза увагою інших (теми розмови імпровізаційно-педагогічні). У цьому завданні майбутній учитель випробовується на точність паралельності сприйняття класу. У конкретній ситуації це вправа виглядає таким чином.

На уроці під час фронтального опитування намагайтеся «бачити» роботу чотирьох учнів біля дошки, осмислювати відповіді учнів з місця, поведінку і реакцію на відповіді інших учнів, ступінь участі кожного з них в опитуванні.

Педагогічно доцільним є введення вправи на розвиток уміння розуміти міміку уваги, так як воно є важливим чинником у процесі навчання учнів. Правильно зрозуміти міміку учнів – означає вміти оцінити, чи слухає учень зараз вчителя, чи розуміє новий матеріал, чи бере активну участь у його закріпленні і т. д. Наводимо приклад вправи на вироблення вміння розуміти міміку уваги. Прослідкуйте, на що спрямована увага учнів, які вирази їхніх облич, куди спрямовані їхні погляди, який характер носить увага, чи вона у них уявна або ж виправдана істинним прагненням вникнути у зміст нового матеріалу і т. д.

Наступна вправа розвиває навички довільної уваги, здатність зосереджувати її. Прислухайтесь до звуків аудиторії, назвіть їх, спробуйте визначити причини і класифікувати їх. Прислухайтесь до звуків за дверима, за вікном, визначте їх джерело.

Вправа на розвиток педагогічної спостережливості спрямована на те, щоб навчити майбутнього вчителя бачити тенденції розвитку учня, формування його знань, умінь, навичок, проявлення нових інтересів і потреб, відхилень у поведінці і т. д. Наприклад, найпростіша вправа на розвиток спостережливості полягає в такому. Відтворіть по пам'яті, чим були зайняті всі присутні на занятті, як вони були одягнені.

Педагогічно виправданим є поділ вправ на розвиток спостережливості в кількох напрямках, у залежності від їх змісту, цілей і завдань. Тому виділяються: вправи з вироблення спостережливості при описі картин з педагогічним сюжетом, вправи зі спостереження за емоційним станом окремих учнів і класу в цілому, вправи зі спостереження за діями вчителя у процесі вирішення загальних завдань уроку, вправи на розвиток умінь виділяти у процесі спостережень конкретні педагогічні ситуації, вправи з аналізу причин виникнення педагогічного завдання і механізму дій учителя для його вирішення.

Доцільним є використання вправ з вироблення спостережливості при описі картин з педагогічним сюжетом. Наприклад, наведемо наступну вправу. Дайте опис картині Н. Богданова-Бельського «Біля дверей школи». Розгляньте картину в короткий проміжок часу, оперативно оцініть її обстановку і запропонуйте систему дій героїв (вчителя, дітей).

Вправи зі спостереження за емоційним станом окремих учнів і класу в цілому пропонуються студентам у процесі педагогічної практики. Всі дані спостережень перевіряються студентами в бесідах з педагогом після уроків, а також колективно обговорюються.

Вправа 1. Визначте емоційний стан окремих учнів на уроці (задоволення, збентеження при утрудненні, стан емоційного конфлікту, збудження, спокій, здивування і т. п.).

Вправа 2. Визначте емоційний стан класного колективу на уроці (збудження, здивування, стан емоційного конфлікту з учителем, готовності або неготовності сприймати новий матеріал тощо).

Безпосередньо у школі зі студентами проводяться спостереження за діями вчителя в процесі вирішення загальних завдань уроку. Вони полягають у такому. Поспостерігайте за тим, як враховуються особливості сприйняття матеріалу на уроці (виховному заході) учнями. Поспостерігайте за тим, як вчитель використовує різні методи. Прослідкуйте за логікою вирішення завдань уроку. Які прийоми спілкування використовує вчитель? Спробуйте визначити стиль роботи педагога з класом та особливості управління спілкуванням. Спробуйте визначити настрій вчителя на уроці і ступінь його управління своїм самопочуттям.

Для розвитку педагогічної спостережливості є корисними вправи на розвиток умінь виділяти конкретні ситуації, що виникають у ході уроку і потребують втручання вчителя. У цьому плані пропонується така вправа. Спостерігаючи за учнем, виділіть випадки, коли він відволікається від уроку. Виділіть ті моменти уроку, коли учні працюють більш інтенсивно. Спостерігайте за активністю учнів при поясненні нового матеріалу. Як ви думаєте, судячи з реакції і зовнішнього вигляду дітей, вони засвоїли новий матеріал? Чи всі учні працюють однаково активно? Хто працює менш активно і на яких етапах уроку? Які дії вчителя привели до розв'язання (нерозв'язання) педагогічного завдання, яке виникло? Визначте заплановані і імпровізаційні дії вчителя на уроці. Зробіть цілісний комунікативний аналіз уроку.

Вправи на критеріально-ціннісну ідентифікацію предметів дослідження включають вправи на оцінювання діяльності учасників педагогічного процесу і вправи на ідентифікацію причин та їх ролі в поясненні фактів, явищ, обставин, ситуацій. Виявлення критеріїв і цінностей педагогічного досвіду є головним завданням даної серії вправ.

У вправах з аналізу причин виникнення педагогічного завдання і механізму дій учителя для його вирішення студенти пропонують можливі варіанти рішень з науково-педагогічним обґрунтуванням. Наприклад, використовуються такі вправи. Спостерігаючи за уроком, встановіть, чи відволікається учень, коли і чому? Чи вчасно вчитель це помічає і як може повернути увагу учня? Чим керується у виборі способів взаємодії? Чи відповідає метод взаємодії стилю спілкування з класом, досягнутому рівню взаємовідносин, змісту педагогічної ситуації, індивідуальним особливостям учня та творчої індивідуальності педагога? Чи можна було запобігти виникненню завдання? Чи існують інші способи його вирішення? Обґрунтуйте їх.

Важливе значення у проведенні педагогічного тренінгу мають вправи на вирішення завдань. До них відносяться вправи на вирішення завдань з цільовими установками і на інсценування педагогічних завдань. Вправи першого типу представляють собою таке. Студентам пропонуються конкретні педагогічні ситуації (уроку, виховного заходу) і ставиться мета проаналізувати причини їх виникнення в найрізноманітніших аспектах. Також потрібно проаналізувати поведінку вчителя і сформулювати свою поведінку в аналогічній ситуації.

Більш складними вправами є інсценовані завдання. Увійдіть у клас і почніть урок. Викличте учня, пройдіть по класу і після цього сядьте. Зробіть зауваження учневі. Зробіть навіювання порушнику дисципліни. Поговоріть з учнем, котрий не виконав домашнє завдання. Прокоментуйте будь-яку оцінку.

Одночасно з вирішенням педагогічних завдань і виконанням вправ практикується ведення щоденників спостережень педагогічних фактів. У щоденнику відбивається сутність спостережуваних фактів, ознаки їх прояву, здогадні і фактично встановлені причинно-наслідкові зв'язки і залежності, висновки та можливі рекомендації.

Вправи на порівняння предметів педагогічного дослідження спрямовані на розвиток професійних умінь студентів знаходити подібності та відмінності контекстів інформуючих і стимулюючих педагогічних ситуацій, їх властивостей і якостей, тобто ідентифікувати особливості суб'єктів, об'єктів, фактів, явищ, обставин, що їх складають.

Наприклад, студентам пропонується таке завдання з перекладу смислу зазначених символічних контекстів. Знайдіть або творчо створіть факти, подібні представленим. Педагогічний факт: «Учень був ледарем». Уподібнення педагогічного факту: «Учень був безпорадний». «Учень був ледачий, а тому байдужий до всього». Педагогічний факт: «Олена – спокійна дівчинка». Уподібнення педагогічного факту: «Олена – витримана дівчинка». «Олена – тактовна дівчинка».

У представлених педагогічних фактах не відбувається виходу зі сфери одного і того ж факту, так як в них йдеться про одного й того ж суб'єкта (у першому випадку – про учня, у другому – про Олену). І в одному, і в іншому факті розкриваються відношення між рисами характеру й особистістю школяра. Отже, можна зробити висновок про те, що піддослідні не тільки розкривають суть педагогічних фактів, які надані в умові, але і переводять кожен з цих фактів в інші, аналогічні факти.

Наступне завдання полягає в тому, щоб зробити узагальнення від одного факту до іншого (від часткового до часткового). Наприклад, порівняємо дві

обставини: «Бесіда про моральні відносини між людьми мала велику виховну цінність для Наталії. Отже, вона матиме велику виховну цінність і для Ольги». «Покарання працею успішно використовується по відношенню до дорослих. Отже, воно успішно може бути використано і по відношенню до дітей».

Кожна з них має свій зміст, але метод умовиводу за аналогією є для них спільним. Тому майбутнім учителям пропонується ряд завдань цієї спрямованості. Розглянемо одне із завдань такого типу. Зробіть професійні умовиводи на основі запропонованих педагогічних фактів. Педагогічний факт: «Вплив вчителя на розвиток особистісних якостей школяра залежить від ситуації, яку він зуміє створити для цього». Професійний умовивід за аналогією: «Отже, вплив батьків на розвиток особистісних якостей школяра також буде залежати від ситуації, яку вони зуміють створити для цього». Педагогічний факт: «Учитель під час відповіді учня слухає його з великою увагою». Професійний умовивід за аналогією: «Отже, і клас під час відповіді учня повинен слухати його з великою увагою».

Вправи на розвиток творчої уяви у майбутніх учителів спрямовані на вироблення умінь відтворювати задане навчально-виховне завдання, створювати ситуацію «якби», передбачати, прогнозувати можливі результати взаємодії з колективом, окремою особистістю. За способами і прийомами вправи на розвиток творчої уяви містять завдання на складання різноманітних ситуацій, на виконання інсценованих завдань, на виконання дій у ситуаціях, наближених до дійсності.

Завдання на складання педагогічних ситуацій полягають у вигадуванні цих ситуацій, їх дослідженні та виконанні. У процесі виконання один-два студенти, враховуючи дану ситуацію та умови педагогічної дії, складають додаткову умову, що вимагає негайної реакції виконавця. Вона полягає в тому, що виконавець (гаданий учитель) стоїть обличчям до групи. Інший студент (гаданий учень) за його спиною працює біля дошки. Потрібно, щоб студент-«учитель» встановив ті моменти, коли «викликаний учень» відволікався, і визначив, що він робив в цей момент.

Студент-«учитель» пояснює, за якими ознаками він судить про поведінку студента-«учня» біля дошки і які вживе заходи щодо усунення цих відхилень. Такі ситуації бувають найрізноманітнішими.

Вправи на виконання інсценованих завдань включають виконання елементів педагогічної діяльності в умовах, наближених до дійсності безпосередньо у школі і на практиці. Ці інсценування створюються студентами, а потім обговорюються.

Завдання на виконання дій у ситуаціях, наближених до дійсності (в школі, на уроці, під час педагогічної практики), складають вправи, пов'язані з підготовкою та проведенням навчальних занять і різних виховних заходів. Наприклад, пропонується вправа типу «Обґрунтуйте необхідність наочних посібників та сплануйте їх використання в класі, на уроці з певної теми. Сплануйте методичну структуру уроку».

Четверту групу вправ складають завдання на вироблення стратегії і тактики відношень цілісного педагогічного процесу, зокрема, таких його відношень, як засоби-мета і частини-ціле. Якщо впорядкування в ситуаціях відношень засоби-мета більшою мірою розвиває у студентів критичне професійне мислення, то узгодження в досліджуваному процесі відношень частини-ціле зумовлює формування у майбутніх учителів творчого професійного мислення. Дані вправи

допомагають студентам не тільки управляти навчальною діяльністю учнів, а й піднятися над своїми власними діями, аналізуючи практичну ситуацію, що склалася, раціоналізуючи її, прогнозуючи й оцінюючи ефекти своєї взаємодії, досліджуючи практичну діяльність у всіх її аспектах і з різних сторін. Наприклад, розглянемо зразок дослідження складної педагогічної ситуації інформаційного характеру. Завдання полягає в наступному: Розкрийте стратегію і тактику відношення засоби-мета, що міститься в діях вчителя. Сутність даної ситуації така: «Йде урок історії. Учитель захоплюючи розповідає про події, читає учням уривки з книг, що викликає у них жвавий інтерес. Педагог рекомендує школярам прочитати книги, з яких цитувалися уривки, і диктує учням для запису в зошитах назви книг. У цей час учень піднімає руку.

- Слухаю тебе, – каже вчитель.
- А ось ще одна цікава книга, – каже хлопчик.
- Сядь і помовчи! – осаджує його вчитель»[2, с. 48].

Пропонується використовувати такий педагогічний алгоритм дослідження ситуації інформаційного характеру:

1. Знайти або творчо створити тему предмета педагогічного дослідження.

Тема: «Несподівана ситуація».

2. Дати цільову установку педагогічного дослідження.

Мета дослідження – розкрити сутність відношення засоби-мета в діях учителя і причинно-наслідкові відношення між вчителем і учнем. Внести ясність і визначеність у характер цих відношень, які проявляються в даній ситуації.

3. Виділити головне, типове, істотне, властиве даній педагогічній ситуації.

Головними в досліджуваній ситуації виступають засоби, які розробляє вчитель, і мета, яку він досягає в ході пояснення нового матеріалу з історії. Таким чином, найбільш істотним є відношення засоби-мета, яке характерне для дій вчителя, де засоби – захоплююча розповідь вчителя і наведені уривки з книг, а мета – жвавий інтерес учнів, який він викликав своїм поясненням.

4. Виділити другорядне, нетипове, несуттєве, що опосередковує функціонування головного в педагогічній ситуації і вступає з ним у відношення залежності типу: частини-ціле, засоби-мета, причини-слідство.

Другорядним у даній ситуації є причинно-наслідкове відношення, що виникло між вчителем і учнем після пропозиції останнього розглянути книгу. В якості причини виступає вислів хлопчика: «А ось ще одна цікава книга». В якості наслідку – нетактовна відповідь вчителя: «Сядь і помовчи!»

5. Розкрити зміст педагогічної ситуації на основі виявлення характеру функціонуючих в ній відношень (узгодженого, протиставленого, суперечливого) між суб'єктами, об'єктами, фактами, явищами, обставинами.

Необхідно зазначити, що, якщо інструментально-самодостатнє відношення визначає узгоджені дії вчителя під час пояснення нового матеріалу з історії, то причинно-слідче відношення між вчителем і учнем, що виникло після пояснення нового матеріалу, характеризує протиставлені висловлювання учасників педагогічного процесу. Представляючи відношення засоби-мета як педагогічну обставину узгоджених дій вчителя, а відношення причина-наслідок як обставину протиставлених дій вчителя і учня, можна констатувати, що ці дві обставини складають протиставлені частини одного цілого – педагогічної ситуації. Таким

чином, виникає відношення частини-ціле, де ситуація (ціле) складається з двох протиставлених одна одній обставин як двох її частин.

6. Вирішити педагогічне завдання у формі професійного умовиводу.

Отже, вчитель, досягаючи в один з моментів пояснення нового матеріалу мети уроку, сам же своєю нетактовною, навіть грубою відповіддю, нівелює її досягнення. Тому, щоб уникнути такого результату уроку, необхідно було ввічливо запропонувати учневі дочекатися кінця уроку, коли буде розглянута його книга, або, залежно від тематики книги, вчитель повинен був вивчити її з усіма учнями відразу ж.

7. Передбачати, прогнозувати можливі наслідки запропонованого рішення або результату педагогічної взаємодії.

Наслідки взаємодії вчителя з учнем полягають у тому, що тепер у всіх інших учнів, так само як і у цього учня, пропаде інтерес до уроку, а може бути і до історії взагалі. З іншого боку, якби вчитель вчинив так, як було запропоновано в умовиводі, тоді й в учнів, і в цього учня підвищиться інтерес до історії, виникнуть потреба і прагнення пізнати навколишній світ самостійно.

8. Оцінити, самооцінити доречність, надійність, силу вироблених професійних, опосередкованих, загальних ідей, суджень, умовиводів, в цілому стратегії і тактики відношень, знайдених або творчо створених вчителем у процесі взаємодії з предметами педагогічного дослідження, висловити самооцінку в балах: 5 – високий, 4 – достатній, 3 – середній, 2 – низький рівень професійного мислення.

Оцінюю дії вчителя таким чином. Вважаю, що в першій обставині засоби, розроблені вчителем для пояснення нового матеріалу з історії, були доречними, а досягнута мета – надійною через доречність цих засобів. Тому в цілому можна говорити про силу методів пояснення нового матеріалу і оцінити їх оцінкою «відмінно».

У другій обставині доречній пропозиції учня розглянути книгу протиставляється ненадійна через грубий тон, нетактовна за змістом відповідь вчителя. Тому його відповідь не тільки не має сили в плані пробудження в учнів інтересу до історії, прагнення пізнати навколишній світ, а й, навпаки, нейтралізує ті потреби вчитися, які є в учнів. Тому оцінка дій вчителя – «задовільно».

Самооцінюючи власні дослідницькі ідеї, судження, умовиводи на оцінку «відмінно», так як доречно розкриті головне (засоби-мета) і другорядне (причина-наслідок) відношення педагогічної ситуації, зроблений надійний професійний умовивід на основі порівняння першої і другої обставин. Цей умовивід стосується як оцінювання дій вчителя, так і запропонованого рішення даного завдання. Тому достовірною силою прогнозування наслідків, яке ґрунтується на доречних і надійних доводах.

Висновки. На основі викладеного можна зробити такі висновки. Проведення педагогічного тренінгу дозволяє студентам оволодіти системним режимним механізмом управління процесом формування професійного мислення, спрямованого на досягнення педагогічної розумності особистості. В результаті майбутні вчителі можуть приймати правильні рішення в непередбачених ситуаціях, виробляти індивідуальну доцільну стратегію і тактику відношень у процесі взаємодії з предметами дослідження. У них формується самостійне, незалежне мислення, яке зумовлює активну творчо-перетворюючу

діяльність, спрямовану на вирішення завдань і розв'язання проблем в умовах навчально-виховного процесу, що постійно змінюються.

Список використаних джерел

1. Абдуллин Э. Б. Основы исследовательской деятельности педагога-музыканта: Учебное пособие / Э. Б. Абдуллин. – СПб: Издательство «Лань»; Издательство «Планета музыки», 2014. – 368 с.
2. Кондрашова Л. В. Сборник педагогических задач: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Л. В. Кондрашова. – М.: Просвещение, 1987. – 144 с.
3. Москаленко В. Г. Лекции по музыкальной интерпретации: учебное пособие / В. Г. Москаленко. – К., 2012. – 272 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К.: Освіта України, 2010. – 274 с.
5. Спиринов Л. Ф., Степинский М. А., Фрумкин М. Л. Анализ учебно-воспитательных ситуаций и решение педагогических задач. – Ярославль, 1974. – 130 с.
6. Цагарелли Ю. А. Психология музыкально-исполнительской деятельности. Учебное пособие / Ю. А. Цагарелли. – СПб.: Композитор – Санкт-Петербург, 2008. – 368 с.

Отримано 28.09.2014 р.

УДК 378.14

Назимко М.О.[°]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, магістр 2 року навчання, спеціальності Управління навчальним закладом

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ УСТАНОВОЮ ОСВІТИ

В статті розкривається сутність «тайм-менеджменту» як ефективної технології організації робочого часу керівника, а також перспективи впровадження її в систему управління навчальним закладом.

Ключові слова: тайм-менеджмент, організація часу, керівник, перспективи

В статье раскрывается сущность «тайм-менеджмента» как эффективной технологии организации рабочего времени руководителя, а также перспективы внедрения в систему управления учебным заведением.

Ключевые слова: тайм-менеджмент, организация времени, руководитель, перспективы

This article the essence of "time management" as an effective time management technology leader and the prospects of its implementation in control system by educational establishment.

Key words: time -management, organization of time, leader, prospects

Актуальність дослідження. Протиріччя між обсягом знань, наявним в суспільстві, і здатністю людини оволодіти цим обсягом знань особливо гостро виражені сьогодні, адже великий потік одержуваної і оброблюваної інформації в усіх галузях людської діяльності з появою інформаційних технологій значно зріс, а методи роботи з інформацією поки залишаються колишніми.